

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

de offentlige Examina

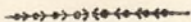
i

Rønne højere Realskole

Juni og Juli 1877.

INDHOLD:

Skoleefterretninger, meddelte af G. S. Jørgensen,
Skolens Rektor.

RØNNE.

Trykt i Colbergs Bogtrykkeri.

1877.

I. Examina 1876.

a. Real-Afgangsexamen af højere Grad.

Denne Examen afholdtes dels skriftlig den 15de og 16de Juni, dels mundtlig den 10de, 11te og 12te Juli og blev gennemgaaet af følgende Disciple:

1. *Adolph Henrik Rasch*, Søn af forhenværende Proprietær C. B. Rasch i Kjøbenhavn, født i Nylarsker Sogn paa Bornholm den 9de Juni 1861, optagen i Skolens (gamle) 2den Klasse i August 1871.

2. *Sophus Emil Brüel*, Søn af Skovrider G. P. L. Brüel paa Rømersdal i Aaker Sogn paa Bornholm, født i Norra Vrams Sogn i Skaane den 11te Novbr. 1859, optagen i (gamle) 2den Klasse i August 1871.

Examenens Udfald var følgende:

Modersmaalet	Tysk	Fransk	Engelsk	Naturhistorie	Geografi	Historie	Arithmetik	Geometri	Naturlære	Points
Rasch	mg	g + mg ÷	mg + mg ÷	ug ÷	g mg ÷	mg + mg + mg	mg + mg + mg	mg + mg + mg	mg + mg + mg	74 ¹ / ₃ .
Brüel	g + g ÷	g ÷	g + g ÷	g + g + g ÷	g	g	g	g	g ÷	53 ² / ₃ .

Ifølge dette Udfald have de begge bestaaet Examen.

Som Examenskommissær var Undervisningsinspektionens Medlem Professor *E. Holm* tilstede ved den mundtlige Prøve og deltog i Censuren i Modersmaalet, Fransk, Geografi og Historie. Desuden deltog følgende indbudne Herrer i Censuren: Boghandler *Bjerg*, Telegrafbestyrer *Carstens*, Skoleinspektør *Hjorth* og Adjunkt, Landinspektør *Lund*.

b. Hovedexamen.

Den skriftlige Prøve afholdtes den 15de og 16de Juni samt 5te og 6te Juli, den mundtlige den 7de—12 Juli. I Censuren deltog foruden Professor *Holm* (i Dansk, Fransk, Latin, Historie, Geografi og Græsk) tillige: Lærer *Asmussen*, Boghandler *Bjerg*, Telegrafbestyrer *Carstens*, Pastor *Christensen*, Postmester *Henningsen*, Skoleinspektør *Hjorth*, Klokker *Kofod*, Adjunkt *Lund*, Amtsforvalter *Lütken*, Adjunkt *Sommer*, Pastor *Teisen*, Herredsfoged *Westrup*, Overlæge *Zahrtmann*.

Ved denne Examen afsluttedes Skolens Undervisning for 3 Disciple i 4de studerende Klasse, alle af den sproglig-historiske Retning, nemlig:

1. *Marius Koefod Zahrtmann*, Søn af Overlæge C. V. Zahrtmann i Rønne, født sammesteds den 26de Januar 1861, optagen i Skolens (gamle) 1ste Klasse i August 1870.

2. *Holger Wilhelm Nyholm*, Søn af Proprietær J. V. Nyholm i Aalborg Stift, født i Clemensker Sogn paa Bornholm den 27de April 1860, optagen i (gamle) 1ste Klasse i August 1869.

3. *Jacob Hartmann Poulsen*, Søn af praktiserende Læge B. H. Poulsen i Rønne, født sammesteds den 29de November 1859, optagen i (gamle) 1ste Klasse i August 1869.

For disse Disciple var Examens Udfald følgende:

	Dansk	Tysk	Fransk	Latin	Historie	Geografi	Naturhistorie	Arithmetik	Geometri	Græsk	Points
Zahrtmann	mg +	mg +	ug ÷	ug ÷	mg	mg	mg	ug ÷	ug ÷	mg +	81 ¹ / ₃ .
Nyholm	mg ÷	mg	mg	mg	mg	g +	mg	mg +	mg ÷	mg	73 ¹ / ₃ .
Poulsen	g +	g	g	g ÷	tg	tg	mg ÷	tg +	tg	g ÷	38 ¹ / ₃ .

Saaledes have de alle bestaaet Examen saavel med den i Lov af 1ste April 1871 § 5 givne Retsvirkning, som ogsaa med Adkomst til at optages i en lærd Skoles 5te Klasse.

Resultatet af begge Examina og det derefter afholdte Lærermøde var følgende:

4de Realklasses 2 Disciple dimitteredes.

4de stud. Klasses 3 Disciple dimitteredes.

3die Realklasses 5 Disciple opflyttedes i 4de Realklasse.

3die stud. Klasses eneste Discipel opflyttedes i 4de stud. Klasse.

Af 2den Realklasses 6 Disciple opflyttedes 5 i 3die Realklasse, 1 forblev i Klassen.

2den stud. Klasses 2 Disciple opflyttedes i 3die stud. Klasse.

Af 1ste Realklasses 7 Disciple opflyttedes 4 i 2den Realklasse, 3 forbleve.

1ste stud. Klasses 4 Disciple opflyttedes i 2den stud. Klasse.

Af 2den Fællesklasses 10 Disciple opflyttedes 6 i 1ste Realklasse, 3 i 1ste stud. Klasse, 1 forblev.

Af 1ste Fællesklasses 13 Disciple opflyttedes 11 i 2den Fællesklasse, 2 forbleve.

II. Disciplene.

Ved Udgivelsen af forrige Aars Indbydelsesskrift var Disciplenes Antal 56. Af disse udmeldtes før Hovedexamen 3, nemlig *C. M. Schor*, *A. E. V. M. Clausen* og *P. M. Hoffmann*; efter Examen dimitteredes 5; i Sommerferien udmeldtes 1, *L. R. Lund*.

Ved Skoleaarets Begyndelse optoges 12 nye Disciple, og i Oktober Maanedts Begyndelse tillige 2 (Nr. 13 og 14 i den nedenstaaende Fortegnelse). De ny optagne Disciple ere følgende:

1. *Hans Matthias Nielsen*, Søn af Smed *J. P. Nielsen* i Rønne, født den 24de April 1863, i 1ste stud. Kl.

2. *Hermann Andreas Hjorth*, Søn af Fajancefabrikant *L. A. Hjorth* i Rønne, født d. 12te April 1865, i 2den Fællesklasse.

3. *Jørgen August Peter Pihl*, Søn af Vognmand *A. Pihl* i Rønne, født d. 27de August 1865, i 2den Fællesklasse.

4. *Moritz Joseph Robert Kraus*, Søn af Ingeniør *R. Kraus* i Knudsker Sogn, født d. 22de Februar 1866, i 2den Fællesklasse.

5. *Johannes Ludvig Jespersen*, Søn af Proprietær J. N. Jespersen i Knudsker Sogn, født d. 5te Juni 1865, i 1ste Fællesklasse.

6. *Georg Gotfred Vilhelm Lohmann*, Søn af Branddirektør og Bankdirektør H. K. Lohmann i Rønne, født d. 13de November 1865, i 1ste Fælleskl.

7. *Johann David Michelsen*, Søn af Konsul og Kjøbmand P. F. Michelsen i Rønne, født d. 30te September 1866, i 1ste Fælleskl.

8. *Axel Braag Kofod*, Søn af Klokker J. P. Kofod i Rønne, født d. 14de November 1866, i 1ste Fælleskl.

9. *Hans Egede Grønbech*, Søn af Lieutnant og Proprietær G. L. B. Grønbech, født d. 20de December 1866, i 1ste Fælleskl.

10. *Johan Ferdinand Vilhelm Valdemar Støckel*, Søn af Fotografist G. K. C. Støckel i Rønne, født d. 26de Maj 1867, i 1ste Fælleskl.

11. *Aage Henningsen*, Søn af Postmester C. E. Henningsen i Rønne, født d. 23de Juni 1867, i 1ste Fælleskl.

12. *Jørgen Stender Rasch*, Søn af Konsul og Kjøbmand J. S. Rasch i Rønne, født d. 9de August 1866, i 1ste Fælleskl.

13. *Hans Ulrik Sodemann*, Søn af afdød Fuldmægtig i Finantsministeriet L. C. F. Sodemann i Kjøbenhavn, født d. 28de April 1863, i 2den Fælleskl.

14. *Frederik Carl Leonhard Sodemann*, forriges Broder, født d. 12te Januar 1867, i 1ste Fælleskl.

I Skoleaarets Løb ere følgende 7 Disciple udmeldte:

R. N. V. Funch, H. C. Rasch, C. F. Sørensen, F. Jørgensen, A. C. H. Mortensen, M. R. S. A. E. G. v. Kohl, H. E. Grønbech.

Antallet af Skolens Disciple er nu, i Maj 1877, 54, som efter den i Maanedens Begyndelse afholdte Omflytning ere ordnede i de forskjellige Klasser saaledes*):

IV Klasse.

1. M. J. Ipsen. 2. H. Holm. 3. A. C. Koefoed.

---

*) De studerende Disciple ere betegnede ved et bag efter Navnet tilføjet (S). I 4de og 3die Klasse høre alle de studerende Disciple til den sproglig-historiske Retning.

4. J. Uldall. 5. C. L. Henningsen (S). 6. H. C. Kofod.

III Klasse.

1. J. P. Lind (S). 2. L. P. Gudme. 3. S. Brix.
4. H. Brix. 5. O. N. Møller (S).

II Klasse.

1. L. C. F. Lütken (S). 2. V. S. I. Gudme (S).
3. V. A. Larsen. 4. T. A. Wichmann. 5. A. C. Hoff
(S). 6. J. A. C. Brüel. 7. E. Henningsen. 8. J. H.
Jensen.

I Klasse.

1. H. M. Nielsen (S). 2. A. Andersen (S). 3. J.
S. Pedersen. 4. H. Lund. 5. O. A. Koefod. 6. C.
G. Brüel. 7. J. B. Grønbech. 8. P. C. T. Sonne (S).
9. J. A. Jensen. 10. J. Harboe.

II Fællesklasse.

1. J. A. P. Pihl. 2. C. C. Riis. 3. E. H. B. W.
Jespersen. 4. H. U. Sodemann. 5. H. P. M. Dide-
riksen. 6. V. Henningsen. 7. A. P. Hullegaard. 8.
H. A. Hjorth. 9. N. H. Stub. 10. T. H. Lund. 11.
P. K. Kofod. 12. H. K. Rømer. 13. A. S. H. G.
Clausen. 14. H. G. Arboe. 15. G. W. Brüel. 16.
M. J. R. Kraus.

I Fællesklasse.

1. J. F. V. V. Støckel. 2. F. C. L. Sodemann.
3. A. B. Kofod. 4. J. S. Rasch. 5. J. L. Jespersen.
6. G. G. V. Lohmann. 7. J. D. Michelsen. 8. R.
M. Harboe. 9. A. Henningsen.

III. Lærerne.

Da Hr. Timelærer *Kofod* ved forrige Skoleaars Slutning ønskede at afgive Undervisningen i Sang, har Skolen med Ministeriets Tilladelse engageret Hr.

Organist *Allin* til fra indeværende Skoleaars Begyndelse at træde i hans Sted som Skolens Syngelærer.

IV. Undervisningen.

De ugentlige Undervisningstimer have i det forløbne Skoleaar været fordelte paa de enkelte Lærefag saaledes, som nedenstaaende Schema udviser.

Fagene.	IV		III		II		I		II		Sum efter Fradrag af Fælles- timer.
	R.	S.	R.	S.	R.	S.	R.	S.	F.	F.	
Dansk	1	2	1	2	2		3		4	6	18
Latin		8		7		8		6			29
Græsk		5		5							10
Tysk	1	2	2	2	1	2	1	2	4	4	20
Fransk		2		2		3		3		3	13
Engelsk		3		3		4		3			13
Religion				2		2		2	3	3	12
Historie	2	2		3		2		2	3	3	17
Geografi		2		1		2		2	2	2	11
Mathematik og Regning	1	5	1	4	1	5	1	5	4	4	31
Geometrisk Tegning		2		2							4
Naturhistorie		2		2		2		2	2	2	12
Naturlære		4		2							6
Skrivning		1		1		1	1	2	3	4	8
Tegning						1	1	1	2	2	5
Sang		2		2		2		2	2	2	3
Gymnastik		4		4		4		4	4	4	12
I alt ugentlige Timer	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	224

Undervisningen har været saaledes fordelt imellem Lærerne:

Rektor *Jørgensen*: Latin i IIIS og IIS, Græsk i IIIS . . . . . 20 T.
 Overlærer *Hoff*: Latin i IS, Skrivning i IIF og IF, Tysk . . . . . 30 —
 Adjunkt *Koefoed*: Dansk i I, Latin i IVS, Skrivning i IVR, IIIR, II og I . . . . . 32 —
 Adjunkt *Jespersen*: Engelsk, Naturhistorie og Naturlære . . . . . 31 —
 Adjunkt *Hasle*: Dansk i IV, III, II, IIF og IF, Regning i IF, Religion . . . . . 31 —

Konstitueret Lærer <i>Andersen</i> : Matematik og Regning i IV, III, II, I og IIF, Tegning i II og I, Geometrisk Tegning	34 T.
Konstitueret Lærer <i>Selchau</i> : Græsk i IVS, Fransk og Geografi	29 —
Timelærer <i>Kofod</i> : Tegning i IIF og IF	2 —
Timelærer <i>Allin</i> : Sang	3 —
Timelærer <i>Madsen</i> : Gymnastik i II, I, IIF og IF	8 —
Timelærer <i>Seier</i> : Gymnastik i IV og III	4 —

Følgende Pensa ere i Aarets Løb gennemgaaede i de forskjellige Fag og Klasser:

Dansk.

I Fællesklasse. Wulffs Læsebog 2den Del er benyttet til Oplæsning og Analyse. Wulffs Sproglære er gennemgaaet indtil Sætningerne med Forbigaaelse af enkelte Ting. Som oftest ere 3 Stile skrevne om Ugen, Diktat og sjældnere Gjenfortælling. Af Digtene i Læsebogen er lært Nr. 21, 28, 31, 34, 36, 38, 44.

II Fælleskl. Samme Læsebog og Sproglære, den sidste læst forfra og ud med enkelte Forbigaaelser. Som oftest 2 Stile ugentlig, afvexlende Diktat og Gjenfortælling. Af Digtene i Læsebogen er lært Nr. 27, 38, 39, 40, 42, 47, 57.

I Klasse. Wulffs Læsebog 3die Del er benyttet til Oplæsning og Analyse. Af Digtene er lært udenad Nr. 1, 3, 5, 9, 19, 22, 23, 25, 26, 31, 40. 2 Stile om Ugen (Gjengivelse af et forelæst Stykke eller af Historie eller Bibelhistorie, selvdannet Fortælling, Oversættelse fra Tysk).

II Kl. Samme Læsebog benyttet. 1 Stil om Ugen, Gjengivelse af forelæste Digte eller Skuespil eller af andet bekjendt Stof (Stilen da skreven paa Skolen), Beskrivelser, Oversættelser osv., ogsaa enkelte Diktatstile. Af Digtene i Læsebogen er lært Nr. 7, 21, 29, 30, 34.

I *III* og *IV Kl.* er ligesom i de øvrige Klasser, kun i større Udstrækning, oplæst af eller for Disciplene en Del af den danske Skjønnerlitterature Mesterværker, og dertil er da i disse Klasser jevnlig knyttet

Bemærkninger om Forfatterens Ejendommeligheder og Forholdet imellem de forskjellige Forfattere og Digtarter. I Realafdelingerne er læst paa Svensk Grimstahamns Nybygge og Tegnér's Axel; enkelte Stykker af den klassiske Oldtids Værker ere læste i Oversættelse, og Kunsthistoriens vigtigste Epoker, Personer og Værker ere fremstillede efter Lübke. 1 Stil om Ugen, Gjengivelse af et bekjendt Stof, Beskrivelser, Udvikling af forskjellige Æmner, Sammenligninger o. s. v.

Latin.

I studerende Kl. Det væsentligste af Madvigs Formlære. Forchhammers Læsebog. Af Cornelius Nepos: Miltiades. 1 à 2 Stile ugentlig, hvortil de danske Stykker i oven nævnte Læsebog ere benyttede.

II stud. Kl. Af Cornelius Nepos: Miltiades, Themistocles, Epaminondas, Pelopidas; Ciceros 1ste og 2den Tale imod Catilina og af 3die Tale de 6 første Kapitler. Madvigs Sproglære. 2 Stile ugentlig; jevnlig mundtlig Stil.

III stud. Kl. Ciceros Tale for det Maniliske Lovforslag; 6te Bog af Livius; af Blochs Udvalg af Ovids Forvandlinger Stykket om Io. Madvigs Sproglære. 2 Stile om Ugen; undertiden mundtlig Stil.

IV stud. Kl. Ciceros Tale for S. Roscius; 7de Bog af Livius; 2den Bog af Virgils Æneide. Madvigs Sproglære. 2 Stile om Ugen.

Græsk.

III stud. Kl. Bergs Forskole; Bergs Udvalg af græske Historikere, Stykket XVI. Sammes Formlære.

IV stud. Kl. Bergs Udvalg XI, XIII, XVII, XXII; Homers Odysse 9de Bog; fremdeles opgives til Examen af Bergs Udvalg XVI, XVIII, XX, XXI. Bergs Formlære.

Tysk.

I Fælleskl. Lassens Elementarbog S. 1—100 med Forbigaaelse af de danske Stykker. Af Iversens

Grammatik det væsentligste af Kapitlerne om Artiklerne, Substantivernes Bøjning, Hjelpeverberne, de regelmæssige Verber og Præpositionerne.

II Fælleskl. Simonsens Læsebog for de lavere Klasser og Mellemlasserne, 1ste Udg., S. 1—73 med Forbigaaelse af Stykkerne 81—84, 86 og 90. Efter Iversens Grammatik det væsentligste af Kapitlerne om Substantivernes Kjøen og de sammensatte Verber.

I Kl. Samme Læsebog S. 73—146 med Forbigaaelse af Stykkerne 97, 99—104, 109, 111, 112, 119, 121, 122, 133. Efter samme Grammatik hele Formlæren. Realisterne ugentlig 1 skriftlig og 1 mundtlig Stil efter Ankjærs elementære Stiløvelser.

II Kl. Samme Læsebog 132—192. Efter samme Grammatik hele Formlæren og det væsentligste af Kasuslæren. Realisterne ugentlig 1 skriftlig og 1 mundtlig Stil efter Ankjærs elementære Stiløvelser.

III Kl. Møllers og Nyeborgs Læsebog for de øverste Klasser S. 1—84. Af hver Discipel er hver Maaned opgivet som hjemmelæst 50—80 Sider af en tysk Forfatter. Realisterne ugentlig efter Lassens Opgaver 2 skriftlige Stile og efter Ankjær eller Lassen 1 mundtlig; den ene skriftlige Stil er i Reglen skreven paa Skolen. Hele Iversens Grammatik.

IV Kl. Samme Læsebog S. 182—280. Realisterne ugentlig 1 Hjemmestil og en Skolestil. Hjemmelæsning og Grammatik som i III Kl.

Fransk.

II Fælleskl. Pios Lærebog for Begyndere S. 1—30.

I Kl. Samme Bog, 1ste Udg., S. 32—65. Pios Formlære.

II Kl. Pios Læsebog for Mellemlasser omtr. 55 Sider. Nogle syntaktiske Regler indøvede under Henvisning til Pios Grammatik. 1 Stil ugentlig efter Sicks Materialier.

III Kl. Samme Læsebog S. 106—116, 130—133, 144—157. Pios lectures françaises S. 104—115, 151—158, 206—209. Nogle Afsnit af Syntaxen efter Pio. 1 Stil ugentlig efter Sicks Materialier.

IV Kl. Til Examen opgives Pios lectures françaises S. 1—21, 33—104, 144—151, 206—209, 222—

227. Som Hjemmelæsning har der været foresat hver Discipel omtr. 10 Sider maanedlig efter forskellige lette Bøger (Télémaque, Borrings Album, forskellige historiske Stykker), og en Time maanedlig er bleven anvendt til at prøve dem heri. Extemporallæsning har undertiden fundet Sted efter Pios Læsebog for Mellemlasser. Det vigtigste af Syntaxen efter Pio. 1 Stil ugentlig efter Pios Stiløvelser.

Engelsk.

I Realkl. Listovs Ledetraad, 1ste Afdeling. Rosings Formlære, nogle af Stykkerne 1—52. 1 Stil om Ugen paa Skolen efter Listovs Ledetraad.

II Realkl. Marryats The Children of the New Forest S. 125—195. Rosings Formlære, alt. 1 Stil om Ugen paa Skolen efter Lassens Opgaver til engelske Stile.

III Realkl. W. Irvings The Sketch Book S. 144—159, 185—193, 325—346. Hele Rosings Formlære. Bresemanns Parlør S. 83—89. 1 Stil om Ugen paa Skolen efter Lassens Opgaver.

IV Realkl. W. Irvings The Sketch Book S. 11—27, 63—69, og repeteret S. 144—160, 172—178, 185—194, 263—265, 325—359. Ch. Dickens American Notes S. 12—27, 153—187, 225—245. Marryats The Children of the New Forest S. 109—195 repeteret. Mariboers Formlære fra S. 39 ud. Bresemanns Parlør S. 83—94, 215—227. 1 Stil om Ugen paa Skolen efter Lassens Opgaver.

Religion.

I Fælleskl. Daugaards og Stochholms Bibelhistorie til Juda Rige S. 97. De ti Bud og den første Trosartikel med Luthers Forklaringer og dertil et Udvalg af Skriftsteder af Balslevs Katekismusforklaring. Af Kirkesalmebogen er lært Nr. 3, 19, 21, 36, 52, 127, 154, 162, 205, 222, 266, 352, 427, 530.

II Fælleskl. Samme Bibelhistorie, begyndt paa Juda Rige og læst Bogen ud med Undtagelse af de kirkehistoriske Stykker. Anden og tredje Trosartikel, Fadervor, Daabens og Nadverens Sakramente med og efter Luthers Forklaring, og dertil et Udvalg af Skrift-

steder af Balslevs Katekismusforklaring. Af Kirkesalmebogen er lært Nr. 39, 52, 128, 142, 153, 213, 346, 433, 434, 462, 463, 465, 477, 485.

I Kl. Assens mindre Bibelhistorie forfra til Rigets Deling S. 58. Balslevs Katekismusforklaring indtil den anden Trosartikel S. 36.

II Kl. Samme Bibelhistorie S. 58—117. Balslevs Katekismusforklaring fra S. 36 ud.

III Kl. Samme Bibelhistorie fra S. 117 ud, repeteret fra S. 75 til Enden. Hele Balslevs Katekismusforklaring.

I de tre sidstnævnte Klasser er jævnlig læst i det nye Testamente, og III Kl. har ved Læsningen af en Del af Johannes' første Brev faaet dikteret og lært en kort Forklaring.

Historie.

I Fælleskl. Kofods Fædrelandshistorie fra Begyndelsen til Frederik den Femtes Død. Kofods fragmentariske Fremstilling af Historiens vigtigste Begivenheder fra Begyndelsen til Perserkrigene.

II Fælleskl. Sidstnævnte Bog: Oldtiden, Middelalderen og den nyere Historie til Tredivaarskrigen.

I Kl. Samme Bog den nyere og nyeste Historie.

II Kl. Blochs Lærebog for Realskoler: Oldtidens og Middelalderens Historie med Undtagelse af Nordens Historie.

III Kl. Samme Bog den nyere Historie til 1815; Nordens Historie til den nyeste Tid.

IV Realkl. Et fuldstændigt Kursus efter Blochs Lærebog for Realskoler.

IV stud. Kl. Samme Bog fra 1815 til vor Tid. Efter Thriges Lærebog i Oldtidens Historie er læst: de asiatiske Stater, Grækenland til Alexander den Stores Død, den romerske Republik. Resten af Grækenlands og de romerske Kejseres Historie efter Blochs Lærebog for Realskoler.

Geografi.

I Fælleskl. Erslevs Geografi Nr. 4: Europa indtil Sydeuropa.

II Fælleskl. Samme Bog fra Sydeuropa ud undtagen Australien.

I Kl. Erslevs Geografi Nr. 2: Europa med Undtagelse af Sydeuropa.

II Kl. Samme Bog: Sydeuropa og de fremmede Verdensdele.

III Kl. Samme Bog, samme Pensum.

IV Kl. Rimestads mindre Geografi, det hele Pensum.

Mathematik og Regning.

I Fælleskl. I Regning er benyttet Hansens Regnebog 1ste Del, som alle Disciplene have gennemgaaet. Desuden er der af og til indøvet Hovedregning, og nogen Tid er anvendt paa Indøvelse af Tabellerne.

II Fælleskl. Tals Opløsning i Primfaktorer med Anvendelse paa Regning med Brøk. De 4 Regningsarter med Brøk efter Hansens Regnebog, 2den Del.

I Kl. Arithmetik efter Smiths Lærebog: Addition, Subtraktion og Multiplikation. En Del Opgaver ere løste paa Skolen og hjemme. Geometri efter Smiths Lærebog til „vinkelrette Linier og Skraaliniér“. Gennemgaaet Hansens Regnebog, 2den Del, til Decimalbrøker.

II Kl. Steens Arithmetik til Proportioner; Ligninger af 1ste Grad; en Del Opgaver ere løste paa Skolen og hjemme. De 3 første Kapitler af Mundts Geometri. Af Hansens Regnebog, 3die Del, er regnet til Procentregning.

III Kl. Arithmetik: Proportioner, Decimalbrøk, Potens- og Rodsætningerne (derunder Kvadrat- og Kubikrods Uddragning), samt Ligninger af 1ste og 2den Grad, alt efter Steens Lærebøger. Ugentlige Hjemmearbejder. Af Mundts Geometri er gennemgaaet 4de og 5te Kapitel. Af Hansens Regnebog, 3die Del, er det væsentlige gennemregnet.

IV Kl. Steens Algebra og Mundts Geometri, med Tilføjelser om Lighedannedhed. Regning efter Hansens Regnebog for Seminarier og højere Realskoler.

Geometrisk Tegning.

III og IV Realkl. Konstruktioner efter Johnsons

Opgavesamling. IV Kl. tillige gennemgaaet Begyndelsesgrundene af Projektionstegning.

Naturhistorie.

I Fælleskl. Feddersens mindre Naturhistorie, Pattedyr og Fugle.

II Fælleskl. Samme Bog fra Krybdyr og ud.

I Kl. Lützens Begyndelsesgrundene, forfra til Leddyr, med en Del Forbigaaelser.

II Kl. Vaupells Planterigets Naturhistorie, Formlæren og de vigtigste Familier. M. Jespersens Mineralogi og Geologi forfra til Bjergarter.

III Kl. Lützens Bog fra Leddyr og ud. Vaupells Bog, Plantens S sammensætning og en Del Familier. M. Jespersens Bog forfra til Jordskorpen.

IV Kl. Lützens og Vaupells Bøger ere læste. M. Jespersens Mineralogi og Geologi.

Naturlære.

III Realkl. Schmidts Fysik S. 10—145.

IV Realkl. Schmidts Fysik. H. Jespersens Kemi.

I Skrivning, Tegning, Gymnastik og Sang er Undervisningen bleven fremmet som sædvanlig.

V. Videnskabelige Samlinger.

1. Skolebibliotheket

er siden Afslutningen af den i det forrige Aars Indbydelsesskrift meddelte Fortegnelse forøget med de nedenfor anførte Bøger. Tegnet * tilkjendegiver, at Bogen er sendt fra Ministeriet, + betyder Gave fra andre.

- Aarbøger* for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1876. 1—4. Kbh.
- *Aarsberetninger fra det store kongelige Bibliothek, udg. af C. Bruun. III, 1. Kbh. 1876.
- C. J. L. *Almqvist*: Grimstahamns Nybygge. Stockh. 1870.
- H. C. *Andersens* Samlede Skrifter. 1—14. Kbh. 1876—77.
- Annalen* der Physik und Chemie herausgeg. von J. C. Poggendorff. 1876. 4—12; 1877. 1—2. Ergänzung VIII, St. 1—2. Beiblätter. 1877. 1—3. Leipz.
- P. W. *Becker*: Historiske Afhandlinger. II. Kbh. 1875.
- Lord *Byron*: Udvalgte dramatiske Digte og Fortællinger. Overs. af E. Lembcke. 6. Kbh. 1876.
- H. *Credner*: Elemente der Geologie. 3^e Aufl. Leipz. 1876.
- +J. C. *Deichmann-Branth*: Naturlære og lidt Kemi, til Brug ved Undervisning. 3die Opl. Tønder 1876.
- V. *Falbe-Hansen* og W. *Scharling*: Danmarks Statistik. 1. Kbh. 1877.
- +*Erustula*. Prelo mandavit Spiritus lenis. Augsburg 1877.
- A. *Fryxell*: Berättelser ur Svenska Historien. XLIII. Stockh. 1875.
- *C. *Goos*: Aarbog for Kjøbenhavns Universitet for 1873—75. Kbh. 1876.
- J. *Grimm* und W. *Grimm* (M. Heyne, R. Hildebrand und K. Weigand): Deutsches Wörterbuch. IV B. I Abth. 8 L. II Abth. 10 L. Leipz. 1876.
- P. *Groth*: Physikalische Krystallographie und Einleitung in die krystallographische Kenntniss der wichtigeren Substanzen. Leipz. 1876.
- Hennequin*: Carte géologique de l'Europe à l'échelle du 8,000,000e. Avec Notice explicative. Bruxelles 1875.
- Hermes*. Zeitschrift für classische Philologie, herausgeg. von E. Hübner. XI, 2—4; XII, 1—2. Berlin 1876—77.
- E. *Holm* og P. *Weilbach*: Verdenshistorie efter C. S. Cantù: Storia universale. 42—49. Kbh. 1876.
- **Indbydelsesskrifter* fra Latinskolen i Reykjavik for 1875, fra 30 danske Skoler for 1876, fra 13 norske Skoler for 1875, og fra 34 svenske Skoler for 1876.
- *F. *Johnstrup*: Indberetning om en Undersøgelsesreise paa Island i Sommeren 1876. Kbh. 1877. 4.

- A. D. Jørgensen*: Den nordiske Kirkes Grundlæggelse og første Udvikling. 3. Kbh. 1876.
- J. Kok*: Det hellige Land og dets Nabolande i Fortid og Nutid. 1—8. Kbh. 1876—77.
- **V. Krenchel*: *Amblyopia centralis*. Kbh. 1876. Disp.
- D. Livingstones* Tredie og sidste Reise i Syd-Afrika. Overs. ved L. Zinck. 9—14. Kbh. 1876.
- L. Lorenz*: Læren om Lyset. Kbh. 1876.
- E. Løffler*: Haandbog i Geographien. 9. Kbh. 1876.
- J. Løkke*: Kortfattet engelsk Grammatik. 2det Opl. Kristiania 1872.
- J. Løkke*: Engelsk Læsebog for Mellenklasserne. Kbh. 1876.
- The geological *Magazine* edit. by H. Woodward. Dec. II. Vol. III. Nr. 4—12. Vol. IV. Nr. 1—3. London 1876—77.
- *Statistiske *Meddelelser*. XII. Kbh. 1875.
- Mittheilungen* aus Justus Perthes' geographischer Anstalt von A. Petermann. 1876, 4—12; 1877, 1—3. Inhaltsverzeichniss 1865—74. Ergänzt. 45—50. Gotha 1876—77.
- O. Nielsen*: Kjøbenhavn i Middelaldren. 1. Kbh. 1876.
- R. Nielsen*: Om Samfundets Vilkaar. Sex folkelige Foredrag. Kbh. 1877.
- Opuscula philologica ad Joannem Nic. Madvigium per quinquaginta annos Universitatis Haamiensis decus a discipulis missa*. Haun. 1876.
- T. Overskou*: Den danske Skueplads. Udgivet og bearbejdet af E. Collin. 12—15. Kbh. 1876.
- P. Ovidii Nasonis Metamorphoses*. Udvalg til Skolebrug af V. A. Bloch. 1. H. 3die Opl.; 2. H. Kbh. 1857, 1875.
- +*A. Paulsen*: Lærebog i Optik til Brug for de lærde Skolers mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling. Kbh. 1876.
- Revue des deux mondes*. 3ieme Per. XIII, 4; XIV—XVIII; XIX, 1—3. Paris 1876—77.
- K. Rosing*: Bidrag til praktisk Pædagogik. Om Skoleundervisningens Stof. Kbh. 1876.
- H. Rørdam*: Kjøbenhavns Universitets Historie fra 1588 til 1621. III, 4—5. Kbh. 1876.
- *Samling af Love og Anordninger m. v. 1875—77. I. Kbh. 1875.

- Danske *Samlinger* for Historie, Topografi, Personal- og Literaturhistorie. Udg. af C. Bruun, O. Nielsen og S. B. Smith. Anden Række. IV, 3—4; V, 1—3. Kbh. 1876—77.
- Kirkehistoriske *Samlinger*, udg. ved H. F. Rørdam. Tredie Række. I, 2—3. Kbh. 1876.
- V. *Samme*: Træffeøvelser til Brug ved Skoler og Seminarier. Kbh. 1876.
- R. J. Simesen: Grundtræk af Naturlæren. 1—8 H. Kbh. 1873—77.
- *H. V. Skibsted: Love og Expeditioner vedkommende Kirke- og Skolevæsen. Ny Række. 1875—77. I. 1875. Kbh. 1876.
- *C. W. Smith: De verbis imperfectivis et perfectivis in linguis Slavonicis. Kbh. 1875. Indbydelsesskrift fra Universitetet.
- F. Staaf: La littérature française depuis la formation de la langue jusqu'à nos jours. Lectures choisies. T. I—III. Paris 1870—72.
- J. C. H. R. Steenstrup: Indledning i Normannertiden. Kbh. 1876.
- *Statistisk *Tabelværk*. Tredie Række. XXX. Kbh. 1876. 4.
- E. Tegnér: Axel. Romans. 3dje Uppl. Stockh. 1864. Nyt *Tidsskrift* for udenlandsk teologisk Litteratur. Udg. af H. N. Clausen. 1876. 2—3. Kbh.
- Tidsskrift* for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben, udg. af C. Fogh, C. F. Lütken og E. Warming. Femte Række. III, 2—6; IV, 1. Kbh. 1876—77.
- Nationaløkonomisk *Tidsskrift*. Udg. af C. N. Frederiksen, V. Falbe Hansen og W. Scharling. VII, 4—6; VIII, 1—6. Kbh. 1876—77.
- Historisk *Tidsskrift*. Redig. af E. Holm. Fjerde Række. V. 3—4. Kbh. 1876.
- Botanisk *Tidsskrift*. Redig. af H. Kjærskou. Anden Række. IV, 4. Tredie Række. I, 1—2. Kbh. 1875—76.
- Tidsskrift* for Physik og Chemi. Udg. af A. Thomsen og J. Thomsen. XV, 3—12; XVI, 1. Kbh. 1876—77.
- Tidsskrift* for Mathematik. Udg. af H. G. Zeuthen. Tredie Række. VI, 1—6. Kbh. 1876.
- Nordisk *Tidsskrift* for Filologi og Pædagogik. Ny Række. II, 3—4. Kbh. 1876.

- +Det danske geografiske Selskabs *Tidsskrift*, redig. af E. Erslev. I, 1. Kbh. 1877.
- +Kort *Udsigt* over det philologisk-historiske Samfunds Virksomhed i Aarene 1874—76. Kbh. 1877.
- **J. L. Ussing*: Om Grækernes og Romernes Huse med særligt Hensyn til Benævnelsen for de enkelte Rum. Kbh. 1876. 4. Indbydelsesskrift fra Universitetet.
- C. Winther*: Et Vendepunkt. Fortælling. Kbh. 1876.
- Wochenschrift* für Astronomie, Geographie und Meteorologie. Neue Folge. Redig. von H. J. Klein. XIX Jahrg. 17—52; XX Jahrg. 1—14. Halle 1876—77.

2. Den naturhistoriske Samling

er bleven forøget med

En Blodstjært, given af Discipel *T. Lund*.

En Jordkrebs, given af Discipel *G. Brüel*.

En Blæksprutte,

En Søhest, } givne af Hr. Styrmand *Folkmann*.

Koraller, givne af Discipel *A. Jensen*.

En Bomulds kapsel, given af Discipel *C. Henningsen*.

En Madrepora-Koral (smukt Exemplar), } givne af Disci-

Konkylier, } pel *H. A. Hjorth*.

Konkylier, givne af Discipel *H. Rømer*.

En Nautil,

En Pigsnekke (*Murex*), } smukke Exemplarer,

En Lazarusmusling (*Spondylus*), } givne af Hr. Styr-

To Paddehatkoraller (*Fungia*), } mand *M. A. Koe-*
foed i Gudhjem.

3. Den mineralogiske Samling

er forøget med

En Orthoceratit, given af Hr. Lieutenant *Jensen*.

En Echinit, given af Discipel *A. Jensen*.

En Gnejsgranit med Granater, given af Discipel *F. Lütken*.

4. Den fysiske Samling

er forøget med
 Et Hulspejl.
 To Glasprismer.
 Laboratoriets Forsyning er holdt vedlige som sædvanlig.

Discipelbibliotheket

har modtaget følgende Tilvæxt:

Nr.

1208. Illustreret Tidende, XVII, 2.
 1209. Illustreret Tidende, XVIII, 1.
 1210. Skandinavisk Folkemagazin, 1876.
 1211. Rundt paa Jorden, 1876.

VI. Skolebeneficier.

Fri Undervisning i dette Skoleaar har været tilstaaet følgende Disciple:

1. A. C. Koefoed. 2. J. Uldall. 3. C. L. Henningsen. 4. J. P. Lind. 5. H. Brix. 6. L. P. Gudme. 7. A. C. H. Mortensen. 8. O. N. Møller. 9. F. Jørgensen. 10. J. A. C. Brüel. 11. J. H. Jensen. 12. C. G. Brüel. 13. A. Andersen. 14. H. Lund. 15. J. B. Grønbech. 16. J. S. Pedersen. 17. H. C. Arboe. 18. C. C. Riis. 19. P. K. Kofod, samt extraordinært 1. A. C. Hoff. 2. E. H. B. W. Jespersen. 3. H. M. Nielsen.

Reglerne for Uddeling af Fripladser ere følgende:
 Af Skolens Discipeltal kan i det højeste en Trediedel nyde fri Undervisning. For at en Discipel kan opnaa dette Gode, er det nødvendigt, at han har været idetmindste 1 Aar i Skolen, at hans Flid og Opførsel er tilfredsstillende, og at hans Forældres eller Forsørgeres Trang er bekræftet ved antagelig Attest. Hvert Aar i September indsendes fra Skolen et Forslag om Fripladsernes Fordeling for det følgende Aar (Oktbr.—Septbr.), men den endelige Bestemmelse afhænger af Kirke- og Undervisningsministeriet. For

de Disciple, som allerede i det forløbne Aar have haft Friplads, behøver ingen ny Uformuenhedsattest at indsendes; dog vil ingen Discipel komme i Betragtning til at beholde Friplads, naar han ikke vedbliver at være værdig og trængende dertil. Men naar en Discipels Forældre eller Forsørgere ønske at forhverve ham dette Gode, da maa de i Tiden fra 15. til 31. August indsende til Skolen en Attest fra en eller flere bekendte og troværdige Mænd, hvori der gives en bestemt og tydelig Fremstilling af deres Formuesomstændigheder, saasom deres faste eller sædvanlige Indtægters Størrelse, Antallet af deres uforsørgede Børn, om de selv eller Børnene besidde nogen Formue, og da, hvor stor den er, om de have Gjæld og hvor megen, om de eller Discipulen oppebære nogen offentlig eller privat Understøttelse, og deslige. Attesten behøver ikke at ledsages af nogen Ansøgning, dog er det naturligtvis Enhver uforment at indsende en saadan, der da som Bilag vil blive tilstillet Ministeriet.

VII. Forskjellige Meddelelser om Undervisningsvæsenet.

I. Skrivelse af 4de Decbr. 1873 fra Kirke- og Undervisningsministeriet til Rektor for Aarhus Kathedralskole, i Aftryk tilsendt Rønne højere Realskole d. 9de Oktober 1876.

I behagelig Skrivelse af 4de Septbr. d. A. har Hr. Professoren med Hensyn til Undervisningen i Physik i ny 3die og 4de Klasse forespurgt, om den derom i Circulaire af 9de August 1871 givne Antydning kan opfattes saaledes, at alt, hvad der ikke er nævnt i Circulairet, kan forbigaaes.

Efterat Ministeriet i saa Henseende har brevvetlet med Undervisningsinspecteuren for de lærde Skoler, som nærmere har forhandlet med Sagkyndige, der have deltaget i Overveielserne i 1871 og tildels havt Indflydelse paa Affattelsen af Afsnittet i det ovennævnte Circulaire om Naturlæren, skal man herved tilbagemelde, at det maa erkjendes, at der ved den maaske i sig selv ikke ganske tydelige Fortegnelse over, hvad

der i det omhandlede Fag skal gennemgaaes i 3die og 4de Klasse, er taget et saa overveiende eller udelukkende Hensyn til de studerende Disciple, for hvem dette for dem blot forberedende Kursus udvides og fuldstændiggjøres i 5te og 6te Klasse, at der — om end enkelte ikke udtrykkeligen nævnte Punkter ved en Fortolkning kunne siges at ligge i det nævnte, saasom Grundtrækkene af Læren om faste og flydende Legemers Ligevægt og saa meget af Bølgebevægelsen, som behøves til Forstaaelsen af Lydlæren — maa tilføies noget i ethvert Fald for Realisterne og de Disciple, der, skjøndt de i 3die og 4de Klasse følge den mathematisk-naturvidenskabelige Retning, benytte 4de Klasses Examen som Afgangsexamen, saasom Hovedsætningerne om faste Legemers Bevægelse (Faldet, Pendulet, Kastebevægelsen, Kredsbevægelsen, Stødet), flydende Legemers Bevægelse, Galvanisme (Dampmaskinen, den electricke Telegraf). Ministeriet har regnet paa, ikke længe efter Circulairets Udgivelse og Cursets Begyndelse at see Skolerne i Besiddelse af en for Øiemedet beregnet Lærebog af Prof. Holten, men som endnu ikke er udkommen. Idet Ministeriet derfor ikke miskjender den for Lærerne opstaaede Vanskelighed og Usikkerhed, maa det dels opfordre dem til at overveje, hvad de selv efter det her i Almindelighed antydede ansee for det væsentlige til at afrunde og udfylde det i Circulairets Fortegnelse betegnede Cursus, stolende paa, at man ikke ved Tilendebringelsen af det første Cursus vil gaa smaaligt i Rette med dem om Enkeltheder, dels bemærke, at man i det ringeste i een Skole har fundet Udvei til at tillægge Naturlære 3 ugentlige Timer i 3die og 4de Klasse, og at det maaske ogsaa kunde forsøges, med Bibehold af 2 ugentlige Timer, at give Realdisciplene i 4de Klasse een ugentlig Time til for i den at gennemgaae visse til Afslutningen nødvendige Afsnit, der for de øvrige Disciple maatte opsættes. Endelig skal Ministeriet ikke lade ubemærket, at man i Aalborg Skole har indført i disse Klasser Lorenz's kortfattede Naturlære istedetfor Holtens Bog, og at den af en Sagkyndig er betegnet som den for et indskrænket Timetal bedst beregnede Bog.

II. Beretning fra Undervisningsinspektionen om

de i 1876 afholdte kontrolerede Prøver ved de lærde Skoler og højere Realskoler, indsendt til Ministeriet d. 31te August 1876.

De Examina, som Undervisningsinspektionen i Aar har kontrolleret, have i flere Henseender givet Anledning til de samme Bemærkninger, som bleve gjorte ifjor. Disse skulle ikke her gjentages, med mindre dertil er særlig Grund. Paa den anden Side spores der ikke saa faa Bestræbelser for at fjerne de Grunde til Udsættelser, der have været til Stede.

Ogsaa i Aar har Afgangsprøven haft et i det hele godt Udfald, medens det fremdeles viser sig at være forbundet med Vanskeligheder ganske at tilfredsstille Fordringerne til fjerde Klasses Hovedexamen.

A. Afgangsprøven.

De *danske Stile* have paa flere Steder ladet en Del tilbage at ønske. Der maa forlanges af en Student ikke blot Sprogriktighed og Sprogfærdighed, men ogsaa Gjennemførelsen af Stoffets logiske Udvikling, saa at Stilen hæver sig til en virkelig Drøftelse af Spørgsmaalet; istedetfor dette have adskillige Disciple vist Tilbøjelighed til, især ved Behandlingen af den frie Opgave, at slaa sig til Ro i Fraser eller de ere blevne staaende ved deklamatoriske Udbrud. Bedømmelsen bør tage alvorligt Hensyn hertil. Ogsaa grove Retsskrivningsfejl bør bedømmes strengt; Fejl som „betrakte“, „gjordt“, „forvendt“ (o: vænt), „Thelegraf“ bør ingen Student kunne gjøre.

For det *Oldnordiskes* Vedkommende har Examinationen i enkelte Skoler givet Anledning til den Bemærkning, at det slet ikke kommer an paa, at Disciplene ere bekendte med enhver Specialitet i Formlæren, men vel paa, at de vide Besked med Forholdet inellem Oldsproget og nyere Dansk og ere fortrolige med de Fænomener, der oplyse dette.

Engelsk synes paa en heldig Maade at være indorduet i Undervisningen. Resultatet er gennemgaaende godt, og man har paa sine Steder sporet yderligere Fremgang fra ifjor.

Hvor *Tysk* har været opgivet, har Prøvens Udfald paa de fleste Steder været ret tilfredsstillende.

Resultaterne af den *franske* Undervisning ere omtrent de samme som ifjor. Lærerne synes alle Vegne

at gjøre sig Flid, men af og til savnes almindelig sprogvidenskabelig Dannelse. Der synes ikke at være Grund til at tvivle paa, at de ved Loven af 1. April 1871 tilsigtede Resultater kunne naas, naar en methodisk Undervisning gennemføres i hele Skolen.

I *Latin* har der vist sig en ikke ringe Forskjel paa det Omfang, hvori Antikviteter, Mythologi og Literaturhistorie drages ind i Prøven. Det bør paases, at hver Examinand faar et nogenlunde fyldigt Spørgsmaal i hvert af disse Bifag. Resultatet er i Almindelighed godt, skjønt Oversættelsen af ikke læste Forfattere ofte har været noget trykket. Dog viser Versionens Behandling paa adskillige Steder for stor Usikkerhed.

Ogsaa for *Græskens* Vedkommende maa Bifagene drages tilbørlig ind i Examinationen; derfor maa Tiden til Prøven ikke begrændses saa stærkt, at der efter Oversættelse og Analyse ikke bliver et Øjeblik tilovers for Bifagene.

Det Omfang af *historisk* Kundskab, som meddeles i Skolerne, er ingenlunde saa overensstemmende, som man kunde ønske; der er Grund til her at minde om, hvad der i Beretningen ifjor blev fremhævet derom. Paa nogle Steder har Examinationen været alt for løs og overfladisk; dens Beskaffenhed staar i dette Fag overhovedet i nøje Forbindelse med Stoffets Omfang, og det er vanskeligere for Censorerne her end i andre Fag at forlange orienterende Spørgsmaal indskudte, saa at de ikke formaa helt at raade Bod paa denne Ulighed.

I *Mathematik* har Resultatet været tilfredsstillende, undtagen netop for deres Vedkommende, hvem Frygten for Græsk kaster i Mathematikens Arme. Ønsket om skriftlig Opgave i analytisk Geometri bliver bestandig mere levende. Med Hensyn til den mundtlige Prøve i dette Fag bør Læreren før Prøven gjøres bekendt med de praktiske Anvendelser af den analytiske Geometri, som forelægges til Behandling, for at der ikke skal tages uheldig fat derpaa, hvorved kun Tid spildes og Dommen taber i Sikkerhed.

Naturlæren har for de studerende af den mathematisk-naturvidenskabelige Retning endnu ikke faaet tilstrækkelig fast Begrænsning, men da der er Haab om Tilvebringelsen af Lærebøger for denne Undervisning,

tør man efterhaanden vente større Sikkerhed. Nogle Steder tilsidesættes den mathematiske Del af Faget, derunder Astronomien, mere end tilbørligt.

De sproglig-historiske studerendes Kundskab i Naturlære har atter i Aar været gjenmemgaaende tarvelig, men rigtignok især hvor det mangler Læreren paa Evne til at klare Stoffet, og her er det naturligt, at det især er de paa matematisk Grundlag hvilende Lærdomme, som ere løst tilegnede. Men dette Fag danner en saa vigtig Afslutning af denne Gruppe Studenters Kundskab til Naturlovene, der er et i vore Dage højst nødvendigt Led i den almindelige Dannelse, at det ikke noksom kan paalægges Skolerne at sørge for en forsvarlig Ledelse af denne Gren af Undervisningen; den bør kun betros Lærere med klart Overblik og gode Lærergaver. Lærerne selv kunne ikke anvende Opmærksomhed nok paa Overvindelsen af de Vanskeligheder, hvormed de have at kæmpe, men de maa tillige bevare Overbevisningen om, at, fordi Opgaven er vanskelig, saa er den ikke umulig. For Belysning af Theorien ved Paavisning af Forhold i Naturen og ved Forsøg maa der gjøres alt, hvad der staar i Skolens Magt.

B. Fjerde Klasses Hovedexamen.

For *Latinens* Vedkommende have atter i Aar de mundtlige Prøver givet gode, paa flere Steder meget gode, Resultater. Stilene have i Aar været bedre, saa at det endog flere Gange er hændet, at Stilen har hævet Karakteren for den mundtlige Præstation.

I *Mathematik* var der en ikke ringe Forskjel paa Præstationerne; de fremkom næsten i alle Grader imellem fortrinlige og slette. Især viser Forskjellen sig i de skriftlige Arbejder. Der spores altfor ofte i dem en vis Magerhed, der vidner om mangelfuld Kundskab, der snart har været tilskrevet Læreren, snart Disciplen. Saaledes som Opgaverne ere formede, stilles der gjerne bestemte Spørgsmaal, baade af theoretisk Natur og med Hensyn til den foreliggende praktiske Anvendelse. Om end saadanne Spørgsmaal formelt kunne besvares med et blot Ja eller Nej, er det dog i Realiteten en ganske nødvendig Fordring, at Svaret begrundes, hvilket som oftest sker ved Hen-

visning til eller Udtalelser af bekjendte Sætninger. De geometriske Konstruktioner angives altfor ofte blot i Tegninger, undertiden tarvelige nok; Disciplen maa kunne forklare i Ord, hvad han har udført med Instrumenterne. Et Særkjende for den daarlige Undervisning er det gjerne, at de blotte Beregningsopgaver eller Konstruktionsopgaver ere slet ikke eller daarlig besvarede. Enkelte Skoler benytte sig ogsaa vel meget af, at fjerde Klasses Hovedexamen er en Aarsprøve, hvilket for Matematikkens Vedkommende ikke er nødvendigt. De bedste Matematiklærere forstaa næsten altid at faa det hele Pensum repeteret i det sidste Aar.

Naturhistorien behandles mange Steder meget godt, men paa nogle Steder spores altfor meget, at Disciplene ikke ere vænede til at se paa Naturgjenstandene, saa at Beskrivelsen undertiden snarere er en Følge af, at Gjenstandens Navn er kjendt, end Gjenstandens Bestemmelse en Følge af Beskrivelsen. Naar Disciplene ikke tit nok føres paa Ekursioner, vil deres Kundskab vel meget begrænses af, hvad Skolens Samling indeholder.

I *Geografi* savner man undertiden de vigtige og nødvendige Forklaringer af de Fænomener, der følge af Jordens Stilling i Planetsystemet, som af Fordelingen af Dag og Nat. Aarstidernes Skiften i Jordbelterne og lignende, hvilke dog endog ved blot mundtlig Udvikling i de lavere Klasser kunne gives med Nytte og vække Interesse for de store Forhold i Naturen, hvorom nøjere Kundskab erhverves i femte og sjette Klasse. Baade Fordringerne og Udbyttet ere iøvrigt temmelig forskjellige og enkelte Steder tarvelige nok.

C. Realafgangsprøven.

Den *tyske Stil* er, paa faa Undtagelser af Skoler og Disciple nær, daarlig, ja synker paa enkelte Steder i Slethed under det utilladelige. Ved den Undervisning, der gives i Realskolerne og med den Modenhed, som de fleste, der indstille sig til denne Examen, have, er denne Prøve lidet hensigtsmæssig. Ved den mundtlige Prøve i Tysk er man paa sine Steder vel tilbøjelig til at glide hen over Vanskelighederne baade i

Oversættelse og i Analyse. Det vilde være ønskeligt, om man kunde vende tilbage til Bestemmelsen i Bekjendtgjørelsen af 18. Septbr. 1855, hævet ved Bekjendtgjørelsen af 25. August 1871, saa at der examineredes i et ikke altfor let Sted af et læst Pensum i Stedet for i et ikke læst Sted af en Digter*), en Forandring, som vist alle, baade Lærere og Censorer, ere enige i at anbefale. Den gennemgaaende Løshed, der har vist sig ved Prøverne, viser allerbedst Nødvendigheden af en omhyggeligere statarisk Læsning.

Ved *Naturlæren* maa bemærkes, at enkelte Skoler alene have holdt sig til Cirkulæret af 9. August 1871 angaaende Omfanget og ere fuldkomment ubekjendte med Skrivelsen af 4. Decbr. 1873 til Rektor ved Aarhus Kathedralskole, hvilken ikke er blevet meddelt alle Realskoler.

Det maa atter i Aar indskjærpes, at Realafgangsprøven ikke er nogen Aarsprøve, og at det ikke gaar an, allermindst i Mathematik, at udskyde hele Afsnit, som ikke læste i det sidste Aar. I øvrigt gjælder om *Mathematiken* ved denne Prøve ogsaa det ved fjerde Klasses Hovedexamen anførte.

D. Almindelige Bemærkninger.

De i Beretningen for 1875 gjorte almindelige Bemærkninger kunne næsten Ord til andet gjentages i Aar for Bedømmelsens og Examinationens Vedkommende. Da ikke alle Censorer have kunnet besøge de samme Skoler som ifjor, saa kan ikke udtales noget om, hvorvidt Fremgang er sket der, hvor der har været noget at udsætte.

Derimod er det Inspektionen en Tilfredsstillelse at kunne give Skolerne i Almindelighed det Vidnesbyrd, at Bestræbelserne for ydre Orden i de skriftlige Arbejder har baaret kjendelige Frugter. Det maa imidlertid ikke glemmes, at Ordenssansen først bliver fuldkomment udviklet ved omhyggelig Pleje igjennem hele Skoletiden.

III. Trykt Meddelelse af 6te Septbr. 1876 fra Ministeriet.

*) Dette Spørgsmaal vil blive Gjenstand for nærmere Forhandling.

Paa Forespørgsel om N. N., der i Juli 1875 har som Privatist bestaaet 4de Klasses Hovedexamen i de for den sproglig-historiske Retning afsluttede Fag og Seminarist N. N., der har suppleret sin Skolelærerexamen saaledes, at han har erhvervet samme Ret, som dem, der have bestaaet almindelig Forberedelsesexamen af højere Grad, skulle for at indstille sig til Afgangsexamen underkaste sig en Prøve i latinsk Stil, og i bekræftende Fald om Prøven kan tages i samme Examenstermin som Afgangsexamen, har Ministeriet under 6te September 1876 svaret, at Privatister efter Bekjendtgjørelse af 28de Marts 1876, 2., 3. og 4. Stk. ere, naar de have bestaaet i Afslutningsfagene ved 4de Klasses Hovedexamen før 1877, fritagne for Prøve i latinsk Stil og at de som Følge heraf uden at underkaste sig en saadan, kunne indstille sig til Afgangsexamen, samt at Ministeriet i Analogi dermed vil lade samme Regel gjælde for dem, der have bestaaet Realafgangsexamen af højere Grad eller ere stillede lige med disse, forsaavidt de før Sommeren 1877 have taget Realafgangsexamen eller suppleret Skolelærerexamen med den befalede Prøve i de nyere Sprog. Hermed bortfalder Spørgsmaalet om Tiden for Prøvens Afleggelse.

IV. Cirkulære af 30te November 1876 fra Ministeriet til samtlige Rektorer og Bestyrere af lærde Skoler.

Den i Undervisningsinspektionens Beretning for 1876, der i Aftryk er sendt de lærde Skolers Rektorer og Bestyrere, indeholdte Bemærkning om Inddragelse under Prøven i Latin og Græsk af en Prøve i Antikviteter, Mythologi og Literaturhistorie har givet en af de lærde Skolers Rektorer Anledning til Tvivl om Omfanget af de Fordringer, der i saa Henseende kunde stilles. Han har med Henviisning til den siden 1850 dannede Praxis og efter den indskrænkede Tid, som nu er indrømmet Undervisningen i de klassiske Sprog andraget paa, at Disciplene maatte befries for den Byrde, som en Efterfølgelse af Beretningens Ordlyd vilde paalægge dem.

I Anledning heraf og i Overensstemmelse med den om Sagen yderligere førte Forhandling med Undervisningsinspektionen skal Ministeriet til Efterretning og Iagttagelse herved meddele følgende:

Med Inspektionen maa Ministeriet være enigt i, at det er lige saa ønskeligt som nødvendigt, at der under Prøven i Latin og Græsk skaffes Sikkerhed tilstede for, at Kandidaterne ere i Besiddelse af en vis Kundskab i de nævnte Fag. Paa den anden Side maa det dog erkjendes og fastholdes, at der efter den Praxis, der siden 1850 med den tidligere Undervisningsinspektørs Billigelse har udviklet sig baade med Hensyn til Omfanget, hvori, og Maaden hvorpaa Undervisningen i Antikviteter, Mythologi og Literaturhistorie i Skolerne har kunnet gives, ikke kan blive Spørgsmaal om at betragte dem som egentlige Bifag, i hvilke der særlig skal examineres. Denne Praxis er nemlig gaaet ud paa i Forbindelse med Undervisningen i det Sproglige at give Disciplene saa meget af de nævnte Fag, som Forstaaelsen af de Forfattere, der læses, og hvori der altsaa ved Examen kan prøves, med Nødvendighed kræver. Heraf følger at det, der kan gøres til Gjenstand for Prøve, bliver noget, som staaer i nær og umiddelbar Forbindelse med den Forfatterlæsning, som den enkelte Skoles Kandidater opgive, og just derfor, udenfor det almindelige Grundlag, som maa forudsættes som uundværligt for Forstaaelsen af enhver klassisk Forfatter, kan blive noget tildels forskjelligt ved de forskjellige Skoler. Idet Prøven og som Følge heraf Undervisningen fremdeles vil være at rette herpaa, og hvorefter det vil være ligegyldigt, om den berører det ene eller det andet af de nævnte Bifag, skal Ministeriet, med Hensyn til at der tillige er yttret Tvivl om, hvorvidt der til en saadan Prøve vil under Examinationen kunne levnes den nødvendige Tid, kun tilføje, at det er en Selvfølge, at man ved Lægningen af Examensschemaet herpaa maa indrette sig.

VIII. Udtog af Skolens Regnskab for Finantsaaret 1876—77.

Indtægt.

Beholdning fra forrige Finantsaar	2840 Kr. 90 Øre
Forpagtning af Skolens Jorder	230 — ” —
Renter af Skolens rentebærende Formue	303 — 18 —
Skolebetaling	2556 — 75 —
Anden Indtægt	200 — ” —
Tilskud fra den almindelige Skole- fond	22000 — ” —
Afdrag paa en Prioritetsobligation Indeholdt til Dækning af Præmier	50 — ” —
for Lærere	700 — 8 —
	<hr/>
	28880 Kr. 91 Øre.

Udgift.

Lærernes og Pedellens Lønninger	16992 Kr. 25 Øre
For Timeundervisning	2679 — 75 —
Pensioner	2831 — 12 —
Bibliotheket og videnskabelige Ap- parater	588 — 4 —
Bygningerne og Inventariet	566 — 43 —
Brændsel og Belysning	707 — 24 —
Skatter og Afgifter	171 — 58 —
Regnskabsføringen	400 — ” —
Forskjellige løbende og extraordi- nære Udgifter	551 — 5 —
Indsat i Bornholms Sparekasse	50 — ” —
Udbetaling af Præmier for Lærere	697 — 76 —
Tilbagebetalt til Lærere de i deres Lønninger indeholdte Beløb	60 — 70 —
Kassebeholdning ved Aarets Slutning	2584 — 99 —
	<hr/>
	28880 Kr. 91 Øre.

De offentlige Examina 1877.

Til Real-Afgangsexamen af højere Grad indstille sig følgende af 4de Klasses Disciple: *M. J. Ipsen, H. Holm, A. C. Koefoed, J. Uldall, H. C. Kofod*; til 4de studerende Klasses Hovedexamen *C. L. Henningsen*. Prøverne for disse 6 Disciple ere paa nedenstaaende Schema betegnede med udhævet Tryk.

1. De skriftlige Prøver.

Fredag d. 15de Juni.

- Kl. 8—12. IV. Udarbejdelse i Modersmaalet.
- 8—12. III. Udarbejdelse i Modersmaalet.
- 4—8. IVS. Latinsk Stil; IVR. Tysk Stil.
- 4—8. IIIS. Latinsk Stil; IIIR. Tysk Stil.

Lørdag d. 16de Juni.

- Kl. 8—12. IV. Arithmetisk Udarbejdelse.
- 4—8. IV. Geometrisk Udarbejdelse.

Mandag d. 18de Juni.

- Kl. 8—11. II. Dansk Stil.
- 8—10. IF. Regning.
- 3—5. IIR. Tysk Stil; IIS. Latinsk Stil.

Tirsdag d. 19de Juni.

- Kl. 8—11. III. I. Regning.
- 3—5. IIF. Regning; IF. Dansk Stil.

Onsdag d. 20de Juni.

- Kl. 8—11. II. Regning; I. Dansk Stil.
- 3—5. IIIR., IIR. Engelsk Stil; IIF. Dansk Stil.

2. De mundtlige Prøver.

Mandag d. 18de Juni.

- Kl. 8. IV. Tysk.
- 11. IVR. Engelsk.
- 4. IVS. Latin.
- 5. IV. Geografi.

Tirsdag d. 19de Juni.

- Kl. 8. IV. Fransk.
 — 11. IVR. Naturlære.
 — 4. IVS. Græsk.
 — 5. IV. Historie.

Onsdag d. 20de Juni.

- Kl. 8. IV. Naturhistorie.
 — 4. IV. Matematik.

Mandag d. 9de Juli.

- Kl. 8—9. III. Matematik. Kl. 8—9. I. Dansk.
 — 9—10 $\frac{1}{2}$. II. Tysk. — 9—10 $\frac{1}{2}$. IIF. Naturhist.
 — 11—12. I. Historie. — 11—12. IF. Geografi.
 — 12—1. III. Naturhist. — 12—1. II. Religion.
 — 4—5. I. Naturhist. — 4—6. IIF. Geografi.
 — 5—6. III. Historie.

Tirsdag d. 10de Juli.

- Kl. 8—8 $\frac{1}{2}$. IIIR. Naturl. Kl. 8—9. IIS. Latin.
 — 9—10 $\frac{1}{2}$. I. Fransk. — 9—10 $\frac{1}{2}$. IF. Tysk.
 — 11—12. IIR. Engelsk. — 11—1. IIF. Dansk.
 — 12—1. III. Fransk.
 — 4—5. IF. Dansk. — 4—6. IIF. Tysk.
 — 5—6. II. Historie.

Onsdag d. 11te Juli.

- Kl. 8—9. IIIS. Latin og Kl. 8—9. IF. Naturhistorie.
 Græsk.
 — 9—10 $\frac{1}{2}$. II. Fransk. — 9—10 $\frac{1}{2}$. I. Tysk.
 — 11—12. III. Geografi. — 11—1. IIF. Religion.
 — 12—1. IR. Engelsk.
 — 4—5 $\frac{1}{2}$. II. Matematik. — 4—5 $\frac{1}{2}$. I. Geografi.
 — 5 $\frac{1}{2}$ —6 $\frac{1}{2}$. III. Religion.

Torsdag d. 12te Juli.

- Kl. 8—9. III. Tysk. Kl. 8—9. IF. Historie.
 — 9—10 $\frac{1}{2}$. I. Matematik. — 9—10 $\frac{1}{2}$. IIF. Fransk.
 — 11—12. IS. Latin. — 11—1. IIF. Historie.
 — 12—1. IF. Religion.
 — 4—5. II. Naturhistor. — 4—5 $\frac{1}{2}$. I. Religion.
 — 5—5 $\frac{1}{2}$. IIIR. Engelsk.
 — 5 $\frac{1}{2}$ —6 $\frac{1}{2}$. II. Geografi.

Fredag d. 13de Juli Kl. 11 prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte Disciple.

Lørdag d. 14de Juli Kl. 11 offentliggjøres Prøvernes Udfald og Omflytningen i Klasserne. Derefter indtræder Sommerferien.

Onsdag d. 15de August Kl. 8 begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Bekjendtgjørelsen af Prøvernes Udfald indbydes herved Disciplenes Forældre og Foresatte, samt Enhver, der har Interesse for Skolen.

G. S. Jørgensen.
